

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de architectenwoning van Jos Van Driessche in Gent (Sint-Denijs-Westrem)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op de adviesvraag bij het college van burgemeester en schepenen van Gent, ingediend op 22 juni 2017;

Overwegende dat het advies niet tijdig is meegedeeld en dus geacht wordt gunstig te zijn;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor omgeving, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 6 juli 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de architectenwoning van Jos Van Driessche aantoonst;

Overwegende dat de architectenwoning van Jos Van Driessche architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Jos Van Driessche studeerde af aan het Gentse Sint-Lucasinstituut in 1954. De moderne architectuur bevond zich in deze periode in een identiteitscrisis. Het functionalistische modernisme bood geen antwoord meer op alle vragen en werd door veel architecten als beperkend of zelfs remmend ervaren, ook door Jos Van Driessche.

Van Driessche's zoektocht naar een persoonlijke architecturale vormtaal begon tijdens zijn studie en stage bij Hermann Mattern in Kassel, die een optimale relatie tussen mens en leefmilieu, tussen architectuur en landschap nastreefde.

Reizen die hij als jong architect ondernam naar Finland en Denemarken brachten Van Driessche in contact met de moderne Scandinavische architectuur. Het Scandinavische modernisme, dat gekenmerkt wordt door de integratie van architectuur in het landschap, een voorkeur voor het gebruik van warme en natuurlijke materialen en aandacht voor ergonomie en menselijke schaal van Alvar Aalto, Arne Jacobsen en Jorn Utzon sloot perfect aan bij zijn interessesfeer en werd gekoppeld aan zijn persoonlijke belangstelling voor het werk van Frank Lloyd Wright, wiens principes van organische architectuur onbewust tot uiting komen in het werk van Van Driessche.

Al deze invloeden verwerkt de architect tot een markante, individuele stijl, zoals te zien in vroege werken als de woningen Dierckx-Schrijvers, Anerel, Moerman en Flerackers.

In 1964 begon Jos Van Driessche les te geven aan de Gentse Sint-Lucasschool. Met zijn team van jonge medewerkers of in samenwerking met andere architecten en kunstenaars als Jean

Van den Bogaerde en Vic Temmerman richtte hij zich in het begin van zijn carrière op (internationale) wedstrijdontwerpen. Tal van bekroningen en eervolle vermeldingen volgden, wat zijn status als invloedrijk figuur binnen het architectenlandschap bevestigt.

Zijn eigen woning, in 1974 gebouwd in Sint-Denijs-Westrem, betekent een keerpunt in zijn oeuvre en is een referentie voor de werken die erop volgen. Het exterieur met zijn bijzondere materialiteit, in harmonie met en innig verweven met de tuin en de bijzondere ruimtewerking in het interieur getuigen van een architecturale maturiteit, een beheerst werken met harmonieuze verhoudingen en een doorleefd toepassen van de architecturale principes uit de voorgaande fase van zijn werk. De opmerkelijke volumewerking in het exterieur en het creëren van een vloeiende binnenruimte met bijzondere doorzichten in het interieur maken van het pand een ware architecturale sculptuur, die proefondervindelijk van zolder tot kelder en van interieur tot exterieur tot in het detail werd uitgedacht op maat van de bewoners. Vertrekend van de kwaliteiten van het bouwterrein realiseerde Jos Van Driessche een geborgen droomwereld, een meesterwerk uitgevoerd volgens de principes van de organische architectuur, uniek in Vlaanderen en gaaf bewaard tot ons gekomen,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

de architectenwoning van Jos Van Driessche met appartement, studio, tuin en tuinmuur met tuinberging, Pieter Pauwel Rubenslaan 18 en 18A, Gent (Sint-Denijs-Westrem), bekend ten kadaster: Gent, 25ste afdeling, sectie B, perceel 298L2.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft architecturale waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

De woning is ingeplant op een grosso modo rechthoekig bouwperceel op de hoek van de Pieter Pauwel Rubenslaan en de Kortrijksesteenweg. Het bouwperceel is dichtbegroeid.

Het parament uit Scheldesteen (veldovensteen) in beige en bruine tinten, heeft kenmerkend grijs, uitpuilend voegwerk. De steen wordt gecombineerd met beton, dat op enkele plaatsen zichtbaar is.

Het exterieur van de woning is niet eenvoudig leesbaar. Het geheel is een complexe aaneenschakeling en stapeling van sterk sculpturaal opgevatte, soms overkragende of van nissen voorziene volumes van maximaal twee bouwlagen, via aansluitende terrassen en trappartijen met de tuin verbonden en gevat onder een samenstel van lessenaarsdaken (bedekt met leien) en platte daken, veelal uitgewerkt in de vorm van dakterrassen.

Andere architecturale elementen, zoals bijvoorbeeld halfhoge binnenmuren, lopen door van binnen naar buiten. Alle ruimtes op de benedenverdieping staan ook in verbinding met de tuin. De rechthoekige vensters met bewaard houten schrijnwerk zijn vaak in verdiepte nissen gezet of overluifeld. De woning heeft een verhoogde begane grond en is helemaal onderkelderd, waarbij de kelder ook volledig voorzien is van natuurlijk licht, door bovengrondse ramen in het gevelvlak en door schuin geplaatste bovenlichten in de tuin.

De toegang tot het terrein bevindt zich aan de Pieter Pauwel Rubenslaan, met links vooraan een klein, onregelmatig opgebouwd volume van één bouwlaag, met daarin de tuinberging en de brievenbus, met erboven een bronskleurige plaat met opschrift 'ARCHITECT Jos VAN DRIESSE'.

Het hoofdvolume van de woning heeft een onregelmatig grondplan. In de lengterichting parallel aan de lengteas van het terrein, zijn in het voorste blok aan de Pieter Pauwel Rubenslaan de garage en de berging ondergebracht. De garage aan de linkerkant, met overkragend, blind, trapeziumvormig gevelvlak erboven, heeft een oprit in grote, rechthoekige slabben natuursteen en een brede, horizontale poort bestaande uit een blauwgelakt stalen frame voorzien van glas en brede, verticale planken in teakhout. De berging rechts, met verspringende, sculpturaal uitgewerkte gevel, telt één bouwlaag en heeft een plat dak met een dakterras.

Een blauw gelakt, rechthoekig stalen hek met eenvoudige, verticale spijlen, aangebracht tussen de tuinberging en de voorgevel, geeft aan de linkerkant toegang tot een eerste tuinpad.

De aarde, afkomstig uit de kelder en de funderingen, werd aan de kant van de weg opgeworpen als een wal en aangevuld met een muur in Scheldesteen met kenmerkend voegwerk. Net als de woning is de muur bij uitstek sculpturaal opgevat, met nissen, uitsprongen (onder meer als plantenbak uitgewerkt) en hoogteverschillen. Enkele bomen langs het tuinpad zijn gevat in ringen van baksteen.

Ook de noordgevel zelf is sculpturaal opgevat en ontwikkelt zich naar de tuin met in- en uitsprongen, overkragingen, plantenbakken, sokkels en muurtjes in metselwerk, terrassen en trappartijen. De eigenlijke ingang van de woning bevindt zich vrij ver achteraan op het terrein, onder een brede overkraging en wordt door een dwarsmuur aan het zicht onttrokken. De rood gelakte voordeur, aan de linkerkant geflankeerd door een breed, gevelhoog venster, is qua kleur complementair aan het blauw van garagepoort en tuinhek.

Helemaal achteraan op het terrein, rechts achteraan aan de oostkant aansluitend op de woning, bevindt zich de in dezelfde stijl opgetrokken studio.

Vanaf de toegang tot het terrein aan de Pieter Pauwel Rubenslaan vertrekt aan de rechterkant (zuidkant) een tweede tuinpad, waarvan het begin aan straatzijde gemarkeerd wordt door een groep van drie cirkelvormige constructies in Scheldesteen van verschillende hoogte, twee met bomen en één oorspronkelijk bedoeld als waterput. De tuinmuur aan de west- en zuidkant is uitgewerkt met veel nissen. In de zuidwesthoek is er één opening in de muur.

Kenmerkend voor de zuidgevel van de woning is een iets grotere openheid, met meer glaspartijen dan aan de noordkant. Ook hier vertoont de gevel verspringingen, zowel in de hoogte als in de diepte, naast overkragende delen, aansluitende plantenbakken en terrassen. Een belangrijk element is de centraal gelegen vierkante patio met barbecue/tuinhaard en vierkant vijvertje (momenteel plantenbak), waar de kinderkamers, de eethoek en de living op uitkijken. Op de verdieping zijn de platte daken, gezien de oriëntatie, uitgewerkt als dakterrassen, zodat ook het appartement op de verdieping over een eigen buitenruimte beschikt. Het appartement is grotendeels beglaasd aan deze kant en voorzien van een houten pergola-achtige constructie.

De woning heeft een onregelmatig grondplan. Alle ruimtes staan met elkaar in verbinding. De nodige visuele afscheiding en privacy worden gecreeerd door sporadisch opgehangen rolgordijnen in *parana pine* (*Araucaria angustifolia*) of door massieve meubelachtige objecten uit bepleisterde baksteen, natuursteen en beton.

Kenmerkend zijn verder verschillen in hoogte van de ruimtes, waarbij de grootste hoogte in de living bereikt wordt (tot onder het dak) en de slaapkamers de laagste plafonds hebben. Ook zijn er verschillende niveauverschillen binnen de woning, zoals tussen delen van de living, die ook voorzien is van een mezzanine, wat eveneens voor bijzondere doorzichten zorgt. Het materiaal- en kleurgebruik is in de hele woning consistent, beperkt en harmonieus.

Terugkerende elementen voor de vloeren zijn vrij ruwe, witte Franse natuursteen (afkomstig uit een wijnkelder), Moulmienteak en Zuid-Afrikaanse leisteen. Voor plafonds, wanden, trappen en vast meubilair worden grenen, ceder, kurk, blauwe geglazuurde tegels en witte, ruwe bepleistering gebruikt. Een Congolese houtsoort en *parana pine* dienen voor schrijnwerk en rolgordijnen voor de vensters (en ook als afscheiding tussen kamers). Het huis wordt verwarmd door middel van vloerconvectoren, afgedekt met roosters in teak of in nissen langs de ramen verwerkt.

Van west naar oost, in de lengterichting, volgen vier functionele blokken elkaar op: de garage annex bergruimte ten westen, gevolgd door het nachtgedeelte met twee kinderkamers met eigen sanitair en toegang tot de zuidgerichte patio en de ouderslaapkamer op twee niveaus met eigen badkamer en ontbijthoek ook met toegang tot de tuin. De drie ruimtes worden aan de noordkant verbonden door een gang. Deze gang heeft eveneens een smalle, moeilijk zichtbare buitendeur aan de noordkant.

Het volgende blok telt twee bouwlagen en groepeert verschillende functies. Het gaat op de benedenverdieping in totaal om vijf ruimtes die alle uitgeven op de hall aan de noordgevel. Ten oosten van de hall liggen het bureau van Jos Van Driessche met ten zuiden ervan, lager gelegen, een ruimte die oorspronkelijk in gebruik was als ontvangstsalon voor het architectenbureau. In de zuidoosthoek van de hall bevindt zich het toilet, met ernaast een trap naar de verdieping, met enerzijds de mezzanine van de living boven het ontvangstsalon aan zuidzijde en aan de noordkant de ruimtes van het architectenbureau, nu appartement.

Ten noordwesten sluit op de hall de keuken aan, die in de noordgevel voorzien is van een bandraam en daardoor zicht heeft op de toegang tot de woning. Ten zuiden sluit op de hall de living aan, met uitzicht op de patio. Tussen keuken en living is een eethoek voorzien, met vaste kastenwand en bar (wandsysteem Tecno).

Het vijfde blok van de woning wordt gevormd door de kleine studio ten oosten.

Zoals eerder aangegeven is de volledige woning onderkelderd. Ook in de kelder zijn architecturale elementen terug te vinden met eenzelfde hoge graad van detaillering en sculpturale uitwerking als in de rest van het huis.

Beschrijving van de verschillende ruimtes

Inkomhal

De brede, roodgelakte voordeur, geflankeerd door een breed, kamerhoog venster met een fijn, horizontaal gelamelleerd rolgordijn in *parana pine* geeft toegang tot een ruim opgevatte hall met onregelmatig, rechthoekig grondplan.

De afwerking van de hall gebeurde overwegend met natuurlijke materialen in warme tinten. De vloer bestaat uit drie zones: aan de voordeur een licht verdiept, halfcirkelvormig gedeelte met een kokosmat, gevolgd door een zone in gebroken witte natuursteen – een materiaal dat doorloopt in de keuken, die ten westen aansluit op de hall – en tot slot een L-vormig deel in brede planken uit teakhout, het materiaal dat eveneens in de aansluitende ruimtes (het bureau ten oosten en de living ten zuiden) als vloerbedekking gebruikt wordt. De noord- en oostwand zijn voorzien van een ruwe, witte bepleistering, de overige wanden zijn afgewerkt met een verticale beplanking in grenen. Het plafond is afgewerkt met natuurkurk met een fijnkorrelige textuur. De verlichting bestaat uit plafondspots in zwart en mat zilver van Erco. In de oostwand van de hall bevindt zich de doorgang naar het bureau, met als afscheiding een rolgordijn in fijn, horizontaal gelamelleerd *parana pine*, aan de rechterkant geflankeerd door het toilet, met opvallende, massieve, 10 cm dikke deur met ruwe, witte afwerking. Links aan de zuidkant geeft de hall toegang tot de trap naar de mezzanine. De trap heeft treden uit witte natuursteen en stootborden voorzien van blauwe, geglazuurde tegels, gezet in cement.

Bureau

Het bureau ligt ten oosten van de inkomhal. Het is een ruimte met vierkant grondplan, met brede plankenvloer uit teak en plafond uit natuurkurk met fijnkorrelige structuur. De wanden van de ruimte zijn niet volledig vlak, maar worden op bepaalde punten verlevendigd door haaks erop staande kamerhoge muren van beperkte breedte, waardoor nissen gecreeerd worden. De wanden zijn overwegend afgewerkt met ruwe witte bepleistering.

De noordwand heeft aan de linkerkant twee van die kamerhoge haakse muren, waarop rechts een modulaair wandsysteem aansluit (merk Tecno), met verstelbare legplanken en een gesloten kastje. De muurvlakken ter hoogte van het wandsysteem zijn voorzien van een wandbetimmering in grenen, zoals die ook in de hall voorkomt. Een deel van de muur is hier blauw geverfd.

Een breed venster, met houten schrijnwerk en rolgordijn in *parana pine* aan de oostkant kijkt uit over het pad naar de ingang van de studio. Het venster heeft een brede vensterbank in teak op zithoogte met ervoor, parallel ermee en even hoog en breed, een opengewerkt sculpturaal opgevat zitelement (of een legplank), voorzien van een natuurstenen blad en een ruwe, witte bepleistering. Dit element sluit aan de linkerkant op een dwarsmuur (zoals hoger omschreven) aan. Het verwarmingselement in deze ruimte is tussen dit zitelement en de vensterbank ingewerkt.

Het bureau staat in open verbinding met een lager gelegen ruimte ten zuiden ervan die vroeger het ontvangtsalon van het architectenbureau was. Beide ruimtes worden van elkaar gescheiden door twee vaste, kubistisch vormgegeven afscheidingen. Het centrale element hier is aan de kant van het ontvangtsalon opengewerkt. Ter hoogte van deze afscheidende elementen bevindt zich een trap naar de kelder. Verder leiden vier betonnen trapjes naar beneden, naar het ontvangtsalon. Kenmerkend voor bijna alle trappen in de woning is dat één (of meer) van de onderste treden steeds breder is uitgewerkt, wat steeds zorgt voor een bijzonder sculpturaal effect. Ook bij deze trap is dit het geval.

Voormalig ontvangtsalon van het architectenbureau

Het voormalige ontvangtsalon van het architectenbureau, ten zuiden van het bureau, heeft een vierkant grondplan. Het ligt lager dan de living en het bureau, waarmee het in verbinding staat. De vloer is uitgevoerd in vierkante tegels uit leisteen (30 x 30 cm), het plafond in natuurkurk (idem bureau en hall). De muren zijn voorzien van een ruwe, witte bepleistering. Twee kamerhoge vensters met rolgordijnen in *parana pine* kijken uit op de tuin ten zuiden. In de oostwand bevindt zich een deur naar de studio.

Living

De living heeft een dubbele hoogte, een rechthoekig grondplan en wordt aan de zuidkant gedomineerd door een kamerhoge, sterk horizontaal geaccentueerde open haard. De haard is uitgewerkt in baksteen en hout in combinatie met een laag, aansluitend zitelement met ruwe witte bepleistering. Een bijzonder detail is dat in de haard ook plaats is voor een bakkersoven.

De living kijkt uit op de patio aan de westkant, door middel van een kamerbreed en kamerhoog verticaal onderverdeeld venster, waarin ook de deur naar de patio is verwerkt. De living wordt overspannen door een gebogen plafond met vrij smalle latten in cederhout. De vloer in brede planken teakhout vult het warme kleurenpalet aan. De wanden zijn deels afgewerkt met de ruwe, witte bepleistering en deels voorzien van verticale latjes in grenen. De noordwand is bovenaan afgewerkt met natuurkurk.

In de living komen drie vrij omvangrijke vaste sokkels voor van verschillende hoogte, met wanden voorzien van een ruwe, witte bepleistering en met een blad in witte natuursteen, dat meer of minder ruw kan zijn afgewerkt. Ook de scheiding tussen de living en de ontvangtsalon wordt door een dergelijk element gevormd.

De 'meubelsokkel' die de scheiding vormt tussen de living en de eethoek is voorzien van uitsparingen. Ook de sokkel tussen living en ontvangstsalon heeft een uitsparing.

De architect bepaalde ook de lichtpunten in de living. Het gaat enerzijds om een aantal spots van het merk Erco die we ook elders in de woning terugvinden. Bijzonder en opvallend zijn de twee groepen van drie bolvormige hanglampen in Japans rijstpapier met verschillende diameters (Akari van Isamu Noguchi), die op verschillende hoogte in twee hoeken van de living zijn opgehangen.

De living heeft ook een mezzanine, boven het ontvangstsalon van het architectenbureau met dakterrassen aan de zuidkant.

Eethoek

De eethoek vormt samen met de living een L-vorm en ligt er ten noorden van. Het lage plafond is bedekt met natuurkurk met een fijnkorrelig patroon. De vloerbedekking bestaat uit twee materialen: teak, zoals in de living, onder de eettafel en een loopvlak in witte natuursteen dat de verbinding vormt met de keuken. De scheiding tussen beide wordt gevormd door de hoger beschreven sokkel. De eethoek heeft een vaste tafel (verankerd in de vloer) met rond, wit marmeren blad. Vrij dicht boven de tafel hangt een lichter.

Achter de eettafel bevindt zich de bar in een nis, afgescheiden van de eethoek door een vaste toog (zelfde vormgeving als de sokkels) met blad met verspringende hoogte. Het barmeubel zelf is van hetzelfde wandsysteem als dit in het bureau (Tecno).

In de wand tegenover de bar is een open ingebouwde kast gemaakt in grenen.

Keuken

De keuken heeft een vrij laag plafond in hetzelfde type kurk dat ook elders in de woning gebruikt wordt en een vloer uit witte natuursteen. Er zijn geen kasten, maar open vakken met wanden uit baksteen, afgewerkt met de ruwe witte bepleistering en voorzien van legplanken. Het werkblad bestaat uit bruine geglazuurde tegels van klein formaat. De dampkap met houten bekleding is een eigen ontwerp. Achter het kookvuur, aan de kant van de eethoek, is het keukenblok lager. De keuken staat aan de oostkant in een open verbinding met de hall.

Nachtgedeelte

Op de keuken sluiten ten westen een kleine bergruimte en een gang aan, die de drie slaapkamers met elkaar verbinden. Plafonds in deze ruimtes bestaan uit natuurkurk of hebben een vlakke, witte afwerking. Ook hier geen deuren, alleen de rolgordijnen in *parana pine*, die ook elders in de woning terugkomen. Beide kinderkamers hebben een vierkant grondplan, geven uit op de patio en zijn voorzien van een eigen sanitaire cel met een lavabo in een blad met blauw geglazuurde tegels en een toilet.

Het slaapgedeelte voor de ouders is ruim opgevat en heeft een bijzondere ruimtewerking. Het bed met nachtkastje is in feite een vaste structuur, waarop matrassen worden gelegd. Het bed staat op een verdieping, die enkele treden hoger gelegen is dan de kleedruimte met ontbijthoek, die uitgaat op de tuin. De ontbijthoek sluit aan op een ruime badkamer met blauwe betegeling, waarvan het bad/douche/toiletgedeelte eigenlijk als één grote, unieke, kubistische sculptuur is opgevat.

Appartement

Het appartement, de vroegere architectenstudio, strekt zich uit op de verdieping over de volledige noordkant van de woning, met aansluitende dakterrassen op het zuiden. Het heeft een eigen toegang via een trap in de garage. Het kleurenpalet is hier iets koeler dan in de woning zelf: witgeschilderde plafonds (aan de noordkant komt eveneens een houten beplanking voor) en gebroken witte natuursteen.

In het westen ligt de living met open keuken, van elkaar gescheiden door een sculpturaal opgezette wand. Tussen living en keuken bevindt zich de eethoek. Het plafond vertoont een niveauverschil: de noordkant is hoger dan de zuidkant. Een opvallend element in deze ruimte

verder is de deels zichtbare dakstructuur, een expressieve, repetitieve reeks van kort bij elkaar geplaatste witgeschilderde houten elementen, die over de volledige lengte van de ruimte lopen. Een smalle lichtstrook zorgt voor lichtinval uit het noorden.

Een breed venster met deurvenster op het zuiden geeft toegang tot twee met elkaar verbonden dakterrassen (met niveauverschil) aan de zuidkant. Voor het venster is een bijna kamerbrede vensterbank voorzien, met bergruimte eronder. In de zuidwesthoek van de kamer sluit deze vensterbank aan op een groep van witbepleisterde sokkels van verschillende hoogte.

De keuken is op dezelfde manier uitgewerkt als de keuken beneden, met dit verschil dat in de open vakken stalen rolkasten geplaatst zijn. Het werkblad is van blauwe hardsteen.

Het appartement omvat verder slaapkamers en een badkamer, die ook weer sculpturaal is opgevat, zij het minder uitgesproken. Lichtgrijze natuursteen en beige keramische tegels worden hier gecombineerd met rookkleurig spiegelglas en een houten plafond.

Vroeger stond de voormalige architectenbureau ook in verbinding met de rest van de woning via de mezzanine boven het ontvangstsalon. Een bijzonder element in deze zone is de bar van het architectenbureau: opnieuw een hoog en breed, sculpturaal element in de ruimte met verschillende nissen en niveauverschillen, dat momenteel als opbergruimte dienst doet.

Studio

De studio is een afzonderlijke entiteit ten oosten van de woning, met eigen voordeur en stukje tuin. De studio is compact en functioneel opgevat, met een ruwere afwerking: het metselwerk met uitpuilend voegwerk wordt hier ook in het interieur doorgetrokken en gecombineerd met een ruwe witte bepleistering en hout. Ook hier staan alle ruimtes met elkaar in verbinding en zijn sculpturaal opgevatte scheidingswanden voorzien, net als een mezzanine en een vaste, ronde eettafel.

Tuin

De woning staat centraal op het perceel ingeplant tussen bestaande volwassen grove dennen (*Pinus sylvestris*). De tuin is geheel ommuurd met halfsteense verspringende en overhoekse muren met hoogtes van 160 cm tot 200 cm en ondiepe nissen. De tuin is verder gestructureerd door plantenbakken met variërende diameters van 120 cm tot 350 cm en hoogten van 30 cm tot 140 cm in het voor de woning typische metselwerk.

De tuinpaden zijn uitgevoerd in dezelfde veldovensteen met variërende breedten van 80 cm tot 150 cm. De tuinpaden vormen een rondweg en verbinden ruimere plankieren in veldovensteen die her en der aansluiten bij de gevels en tuinmuren.

Tussen de ranke, opgaande stammen van de oude grove dennen en spontaan gegroeide ruwe berken (*Betula pendula*), jonge zomereiken (*Quercus robur*) en een paar doorgeschoten fijne sparren (*Picea abies*), ontvouwt zich op de volle grond langs de tuinpaden en plankieren en in de plantenbakken de 'ontworpen en aangeplante wilde tuin' met typische plantenkeuze uit de jaren 1970 van Jos van Driessche: witte sneeuwbes (*Symphoricarpos albus* var. *laevigatus*), Pontische rododendron (*Rhododendron ponticum*), Pontische azalea (*Rhododendron luteum*) en schermvormige hortensia (*Hydrangea macrophylla* 'Taube'), mahoniestruik (*Mahonia aquifolium*), trosrozen (*Rosa* 'Lili Marleen'? (Kordes 1959)). De aangeplante en spontaan gegroeide mannetjesvarens (*Dryopteris filix-mas*) en wijfjesvarens (*Athyrium filix-femina*), de spontane boshyacinten (*Endymion non-scripta*), de aangeplante lelietjes-der-dalen (*Covallaria majalis*), de ooevaarsbek (*Geranium macrorrhizum*), hemelsleutel (*Sedum spectabile*) de spontane breedbladige wespenorchis (*Epipactis helleborine*) en de alom aanwezige grootbladige klimop (*Hedera helix* 'Hibernica') versterken het wilde uitzicht van de tuin.

In de tuin staan ook tuinlampen opgesteld naar eigen ontwerp. De tuinlampen bestaan uit twee armaturen met een die naadloos op een gelijkzijdig stalen L-profiel van geringe hoogte gelast zijn. De stalen deksels van de twee armaturen zijn even hoog als het L-profiel breed is. L-profiel en deksels zijn lichtblauw geschilderd. Elk deksel omvat voor 1/5 een

roestvrijstalen vierkante buis die op haar beurt de lichtbron in een grotendeels verzonken kubus in de melkwit glas met zwarte randen bedekt. De twee armaturen zijn naast elkaar met een dekselhoogte verschil op het L-profiel gelast.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

De bescherming beoogt het behoud van de architectenwoning van Jos Van Driessche, met inbegrip van het appartement, de studio, de tuin en de tuinmuur met tuinberging. Vermits het hier gaat om een totaalontwerp voor de architect, dat met veel aandacht tot in het detail ontworpen is en waar een bijzonder belang gehecht wordt aan de gekozen materialen en kleurstellingen, staat het behoud hiervan centraal. Een bijzonder aspect van het exterieur is het metselwerk met uitpuilende voegen. Dit unieke kenmerk van de woning dient steeds bewaard te worden.

Het interieur is ontworpen als één doorlopende ruimte, in principe zonder binnendeuren. Met name in de zone met de woonvertrekken (hall, bureau, voormalige ontvangstsalon, living, mezzanine, eethoek, keuken) dient dit open karakter behouden te blijven. De bestaande architecturale scheidingselementen tussen de ruimtes en de vaste sokkels in het interieur mogen niet gewijzigd worden, vermits ze deel uitmaken van het oorspronkelijke concept en op weloverwogen manier door de architect voor een welbepaalde plaats ontworpen zijn. Dit geldt eveneens voor de verlichtingselementen uit de serie Akari van Isamu Noguchi die op een welbepaalde plaats in de living zijn opgehangen en deel uitmaken van het architecturale concept.

De woning heeft steeds een evolutie gekend, aangepast aan de noden van de architect en zijn gezin. Het appartement, vroeger de architectenstudio, is nu afgescheiden, maar kan in de toekomst terug bij de rest van de woning gevoegd worden. Het oorspronkelijke meer open karakter van zowel het appartement als de kelder kan desgewenst worden hersteld.

Vermits het pand door de architect gezien wordt als een *work in progress* en er ontwerpen van zijn hand bestaan om bepaalde elementen te voltooien of nog een afwerking in een ander materiaal te voorzien, is dit mogelijk, evenwel mits toestemming van Onroerend Erfgoed waar nodig. Eveneens is het mogelijk om bepaalde elementen die nu in opslag zijn in de woning zelf, als het barmeuvel en de legplanken van de vaste kast aan de eethoek, terug te plaatsen.

Belangrijk bij het architecturale concept van zowel woning als tuin is de interactie met de natuur. De verwerking en de patine van het architecturale materiaal die hierdoor veroorzaakt worden, maken deel uit van het architecturale concept. Dit aspect verdient de nodige aandacht bij het beheer van de woning.

De beheersdoelstellingen van de tuin zijn erop gericht om de woning in zijn groene *canyon* van grove dennen te bewaren en het aspect van de 'wilde tuin' met zijn ordenende architecturale tuinelementen als tuinmuren en plantenbakken, paden en plankieren en met de plantenkeuze van Jos Van Driessche in stand te houden.

- 1° Bij restauratie-, onderhouds- en beheerswerkzaamheden en -handelingen aan de woning, de tuinmuren, tuinbakken, paden en plankieren en de tuin zelf moeten de intussen volwassen grove dennen, hun wortelzones, stammen en kruinen, gevrijwaard worden van ingrepen die hun voortbestaan bedreigen en/of verkorten.
- 2° De volwassen grove dennen mogen geen vormsnoei of wortelsnoei ondergaan. Indien een boom een aantoonbaar gevaar oplevert voor de woning, de tuin of tuinelementen, moet hij zonder schade aan de woning, de tuinelementen of de tuin aan te brengen geveld en afgevoerd worden.
- 3° Uit respect voor de typische plantenkeuze van architect Jos Van Driessche mogen geen andere dan de aanwezige plantensoorten gebruikt worden voor aanvulling of vervanging.

- 4° Zaailingen moeten systematisch weggenomen worden omdat zij een potentiële bedreiging vormen voor de woning, de tuinelementen en de tuin zelf.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. §1. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van boven- of ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen, met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering;
 - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
 - d) het vellen of beschadigen van bomen en struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan, en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen en de struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan tot gevolg kan hebben;
 - e) het aanleggen of wijzigen van verharding of het uitbreiden van bestaande verhardingen;
 - f) het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg;
 - g) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
 - h) het structureel en fundamenteel wijzigen van de aanleg van de tuin;
 - i) het wijzigen of verwijderen van de door de architect ontworpen verlichtingselementen in de tuin;

- j) het wijzigen of verwijderen van de door de architect ontworpen vaste architecturale elementen in de tuin, als onder meer de cirkels uit baksteen rond bepaalde bomen, de waterput en de vijver;
- k) het wijzigen of verwijderen van terrassen, met inbegrip van dakterrassen.

In het eerste lid wordt verstaan onder aard- en nagelvast: duurzaam met de grond of met gebouwen of constructies verenigd.

§2. De volgende handelingen aan of in het interieur van het beschermd monument kunnen niet worden aangevat zonder toelating:

- 1° het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- 2° het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- 5° het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- 6° het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.

§3. Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, 20 OKT. 2017

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS